

GA MAHI A TE
HUI O TE HAHI
MAORI O TE TA
KIWA O TAURANGA I
TU KI TE KAHA I TE
18 O PEPUERE, 1906 :
ME A TERA I TU KI
TE PUPUARUHE KI
WHAKATANE I TE 5
O APERIRA, 1909. ❀ ❀

TURANGA: NA TE
WIREMU HAPATA
I TA KI TE PEREHI
KI TE RAU, 1910.

TE HUI KI TE KAHA

1906

NGA TANGATA O TE HUI, 1906.

UPOKO: REV. W. KUTIA.

MINITA:

HAKARAIA PAHEWA	...	...	Te Kaha
PERERIKA PENETI	...	...	Rotorua
RAMEKA HAUMIA	...	...	Tauranga
TIMUTIMU TAWHAI*	...	...	Rotorua
HOETA TE HATA*	...	...	Taupo
RATEMA TE AWAKOTUKU	...	...	Whakatane
TUHUTURU NGAKI	...	...	Whakatane

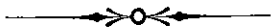
MAŌAI REIMANA:

Hunuhunu Keepa*	...	...	Tauranga
Hemana Pokiha*	...	...	Maketu
Eruera Karaka*	...	...	Te Puke
Paora Enoka*	...	...	Te Puke
Pakuru Ranapia*	...	...	Rotoiti
Matuha Enoka*	...	...	Te Ōae
Wiremu Kiji	...	...	Rotorua
Te Heoro Poni*	...	...	Rotorua
Te Waaka Komene	...	...	Whakarewarewa
Rawiri Te Hata*	...	...	Taupo
Raimona Mikaere*	...	...	Matata
Waata Te Ranjikutua*	...	...	Whakatane
Wiremu Tamahana	...	...	Torere
Waaka Tuteranjinoti*	...	...	Maranui
Akuhata Reweti*	...	...	Omaio
Tipene Tuketerangi	...	...	Te Kaha
Wiremu Repa	...	...	Te Kaha
Himiona Te Kaniatakirau	...	...	Raukokore

*Kihai ena i tae ki te Hui.

HE TUHITUHI

I nga Mahi a te Hui o te Hahi Maori o te Takiwa o Tauranga i whakaminea nei ki Te Kaha i te 18 o nga ra o Pepuere i te Tau 1906.

NO te 18 o nga ra o Pepuere i mine ai nga tangata o te Hui, me te tangata whenua kia Paora whare-karakia, 24 i tango i te Hapa i puta hoki te koha o te ohaohatanga e £1-12-0.

No te 19 o nga ra o Pepuere no te 10 o nga haora i te awatea i huihui ai nga tangata kia Paora whare-karakia ka karangatia nga ingoa me te whakao ano enei.

Minita :—W. Kutia, Hakaraia Pahewa, Pererika Peneti, Rameka Haumia, Ratema Te Awekotuku, Tuhuturu Ngaki.

Mangai Reimana :—Wiremu Kingi, Wiremu Tamahana, Tipene Tuketerangi, Wiremu Repa, Himiona Te Kaniatakirau.

Kihai te Pihopa i tae ki te Hui, i waiho ai a Te Kutia hei upoko.

Katahi ka ki te Upoko ka tu te Hui, ka timatatia hoki e ia te mahi ki te inoi. Muri iho ka whaikorero te Upoko ki te Hui.

TE WHAIKORERO A TE UPOKO.

EHOA ma, e oku hoa minita, e nga manai o te iwi, Tena Koutou.

Kei te pouri tahi tatou i te raronga o to tatou Kaumatua, o te Pihopa i roto ia tatou i tenei ra. Ahakoa kahore ra ia i konei kei te inoi tonu ia ki Te Atua kia tika ai a tatou mahi.

Ko tetahi mate nui o te Hahi Maori o tenei takiwa ko te kore whakaaro o nga tanata o te Hahi, ki o ratou hoa Maori e noho ana i roto i te pouri.

Ehara i te mea ra nga tanata Maori anake tenei tu mate, e hahi no nga pakeha ano.

Mehemea na te tanata te mahi ka tika kia hoha, tena ko tenei na Te Karaiti, e kore e tika kia hoha : kia tino mahia e tatou tana Hahi i tenei motu hei kawe i te Ronopai ki ia tanata ki ia tanata. I tukua mai nei e Te Atua te marama kia koe, kia hoatu ai e koe he marama ki tou hoa ki tou hoa, ki te kore e horapa haere, penei ka pouri te marama i roto ia koe.

Kua rogo pea koutou ki te manaaki nui a Te Atua kua tukua e ia ki etahi o nga wahi o te ao.

Tera tetahi wahi kei te pito hauauru o Ingarani ko Wales te ihoa, nuku atu i te ono tekau mano nga tangata o tenei whenua kua whakatahuritia ki Te Atua. Ko taua iwi i mua he iwi e ngakau nui ana ki nga mahi takaro o te ao ki etahi atu mahi rere ke, kahore rawa o ratou whakaaro nui ki Te Atua, inaianei ko te mahi nui ko te inoi tonu ki Te Atua, kikii tonu nga whare karakia i te tangata. Kua tae mai etahi mea pera ki era atu wahi o te ao.

Ki taku whakaaro he hiahia tonu to Te Atua, kia tukua mai e ia taua tu manaaki ki te Hahi Maori o tenei takiwa. I pehea te timatanga o tenei taonga nui ki a ratou? Na te inoi a tetahi tangata Karaitiana, kia tae kaha mai te Wairua Tapu ki roto ki tona ngakau, i muri iho ki te iwi nui katoa. Kei te pohehe tatou ma Te Atua e homai he anahera, he aha ranei hei whakaara i te huanga e moe ana. Te huarahi mai o ta Te Atua manaaki ki te tangata, ma te tangata ano te mahi. E kore pea e tae mai tenei ki a tatou, he kore whakapono, he kore hiahia ki te inoi.

He pai kia mahara tonu tatou ki a tatou, he noikore, kia whakawhirinaki ai ki a Te Karaiti hei kaha mo tatou, e kaha ai hoki te tipu o te Hahi i tenei wahi o to tatou Pihopatanga, e ki ana hoki ta Te Karaiti kupu, "Ko ahau tena hei hoa mo koutou a te mutuanga ra ano o te ao." He wahi nei tatou no te tinana o Te Karaiti, kia whai kaha tatou i roto i te Ariki, i te mana ano hoki o Tona kaha.

Tenei ano tetahi kupu aku kia tatou, ko tetahi mate nui o tenei Atirikonatanga ko te kore whare karakia o nga kaiinga karakia. Ko te tino tohu o te ora o te whakapono o nga tangata, ko te tahuri nui tonu ki te hanga whare karakia. E hoa ma kia kaha tonu tatou

Tetahi kupu whakamutuanga aku kia tatou koia tenei:—Kaua e wareware ki nga mea e pai ai te noho o te tangata. Kaua e whakakorea te

whakaako i a tatou tamariki ki nga mea e ora ai te wairua. Kia pakeke nga tamariki, kaua e whakamoea pukutia, e huri me marena rawa ka whakapumau ai i tetahi ki tetahi. Tetahi take nui o te raruraru e pa nei ki nga tangata o te Hahi ko nga tikanga o nga tangata Maori mo te marena. I whakaritea te marena e Te Atua i te wa o te hara koretanga o te tangata hei mea e whai pai ai te tangata, kia waiho ai te tane raua ko te wahine hei hoa pumau tetahi mo tetahi.

Tena ki te whakaputaia ketia ta Te Atua taonga i whakatakoto mai ai hei mea kino, nui atu te raruraru. E kore rawa a Te Atua manaaki e tau mai ki te tangata e pera ana te mahi. Ma Te Atua tatou e whakahaere, e arahi kia kitea ai e tatou nga mea e whaikororia ai Ia, e whai pai ai tenei wahi o tana Hahi.

DA MOTINI A TENEI HUI.

1. I whakaaria e Pererika Peneti, minita, i tautokona e Wiremu Repa :

"Kia puta te mihi a tenei hui ki te Upoko mo ana kupu tohutohu whakakaha hoki i nga whakahaere o te Hahi Maori, i whakapuakina ai e ia i te whakapuaretanga o tenei hui."

Whakaaetia ana.

2. I whakaaria e Turuturu Daki, minita, i tautokona e Rameka Haumia, minita :

"Kia tu a Rev. Hakaraia Pahewa hei kai tuhituhi i nga mahi a te hui."

Whakaaetia ana.

3. I whakaaria e Rameka Haumia, minita, i tautokona e Ratema Te Awekotuku, minita :

" He kupu na tenei hui kia kaha nga tanata te hana whare-karakia mo nga wahi e hapa ana o te Atirikonatanga o Tauranga, kia avhina katoa nga wahi o tenei Atirikonatanga."

Whakaaetia ana.

4. I whakaaria e Wiremu Repa i tautokona e Ratema Te Awetoku, minita :

" E tono ana tenei hui ki te Pihopa kia tukua atu he kupu ki te Kawanatanga kia kaua e tanohia i raro i te mana o te Ture Porotu (Scenery Preservation Act) nga wahi e mohiotia ana he urupa Maori. A e whakaatu ana tenei hui e toru nga urupa kei te takiwa o Maungaroa tae atu ki Pahaora, a e hiahia ana kia kaua rawa enei wahi e tanohia i raro i te mana o taua Ture Purotu."

Whakaaetia ana.

5. I whakaaria e Ratema Te Awekotuku, minita, i tautokona e Wiremu Kiji :

" Kia tukua e te Tumuaki te tono ki te Hekeretari mo nga ture kia whakamana mai te tekiona 46 o te Ture Whakatika Hokohoko Waipiro (Licensing Act Amendment Act, 1904) ki te takiwa o te Kaunihera o Matatua, i te mea he nui nga raruraru e kitea ana ki era takiwa i te kino o te whakahaere i taua wai.

Whakaaetia ana.

6. I whakaaria e Pererika Peneti, minita, i tautokona e Wiremu Kiji :

" Kia whakahaerea e tenei hui he tikanga whakakaha i nga whakahaere o te whakapono : i nga wahi o te whakapono, i nga wahi e ahua mate ana, ara kia whakaritea te wa, me te kai nga hei huihuina mo nga minita e whakaritea ana hei whakahaere mihana."

Whakaaetia ana.

7. I whakaaria e Wiremu Kiji i tautokona e Hakaraia Pahewa, minita :

" Ko te Hinota a tenei tau e haeremai nei kia tu ki Rotorua."

Whakaaetia ana.

8. I whakaaria e Wiremu Kiji i tautokona e Pererika Peneti, minita :

" Kia whakahaerea he tikaŋa e taea ai te whakaneke i te oraŋa mo ŋa minita."

Whakaaetia ana.

9. I whakaaria e Pererika Peneti, minita, i tautokona e Ratema Te Awekotuku, minita :

" Kia puta he kupu whakamahara mo tenei hui ki te pai o ŋa raŋi Maori mo etahi o ŋa himene kia kua e tukuna rawatia ŋa raŋi Maori kia ŋaro, eŋari me whakahaere tahi ŋa himene raŋi Maori me ŋa raŋi Pakeha."

Whakaaetia ana.

10. I whakaaria e Pererika Peneti, minita, i tautokona e Rameka Haumia, minita :

" Kia kimihia e tenei hui he tikaŋa e taea ai te perehi he pepa ma te Hahi Maori, hei kawē mai i ŋa korero o ia wahi o ia wahi ; i tenei marama, i tenei marama ; hei whakamarama hoki i ŋa kupu Karaipiture mo ŋa tikaŋa hoki o to tatou whakapono."

Whakaaetia ana.

11. I whakaaria e Kameka Haumia, minita, i tautokona e Turuturu Ōaki, minita :

" He maioha na tenei hui ki a Te Whanau a te Ahutu mo ta ratou riteŋa manuhiri, mo te nui hoki o te aroha i karanatia ai te hui kia tu ki Te Kaha nei. Ma Te Atua ratou e manaaki.

Whakaaetia ana.

I whakamutua e te Upoko ki te inoi ki te manaaki.

I panuitia i whakapumautia i te 19 o ŋa ra o Pepuere, i te tau 1906.

WILLIAM GOODYEAR,

Upoko.

